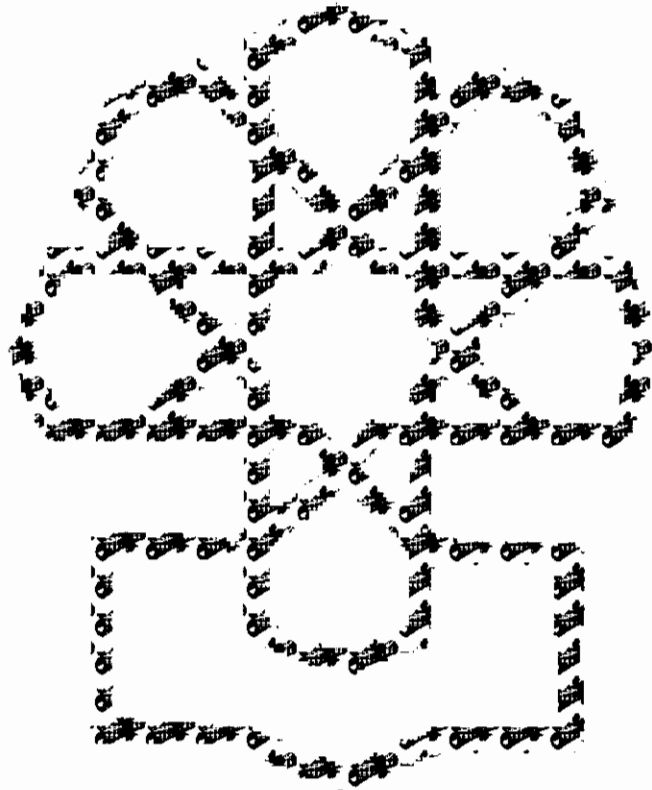

معرفی مراکز و شوراهای مسؤول برنامه ریزی و سیاستگذاری نظام آموزش عالی

معاونت پژوهشی

مرداد ۱۳۷۵

کار: گروه (۲) خدمات پژوهشی

این مطالعه به تقاضای جناب آقای دکتر سید محمدرضا میلانی حسینی
نایب رئیس کمیسیون انجام پذیرفته است.

کد گزارش: ۳۲۰۱۵۶۱

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول- اهداف و وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی

فصل دوم- اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و آموزش عالی و شوراهای وابسته به آن.

۲-۱- وزارت فرهنگ و آموزش عالی

آیین شورای عالی برنامه‌ریزی

۲-۳- شورای گسترش آموزش عالی

۲-۴- ستاد تحصیلات تکمیلی

۲-۵- شورای عالی آموزشهای علمی کاربردی

فصل سوم- وظایف هیئتهای امانا و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی

۳-۱- هیئتهای امانا

۳-۲- دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی

فصل چهارم- جمع بندی

امر برنامه ریزی، سیاستگذاری و تصمیم گیری مسائل اصلی آموزش عالی کشور قاعدتاً می‌بایست به صورت متمرکز توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی انجام شود. لیکن در حال حاضر مراکز و شوراهای متعددی در این امر دخیل هستند. این گزارش به منظور معرفی مراکز و شوراهای فوق و نیز بیان هدفها و شرح وظایف هر یک از آنها تهیه شده است.

فصل اول - اهداف و وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی

الف - اهداف

- ۱- گسترش و نفوذ فرهنگ اسلامی در شئون جامعه و تقویت انقلاب فرهنگی و اعتلای فرهنگ عمومی.
- ۲- تزکیه محیطهای علمی و فرهنگی از افکار مادی و نفی مظاهر و آثار غربزدگی از فضای فرهنگی جامعه.
- ۳- تحول دانشگاهها و مدارس، مراکز فرهنگی و هنری بر اساس فرهنگ صحیح اسلامی و گسترش و تقویت هر چه بیشتر آنها برای تربیت متخصصان متعهد و اسلام شناسان متخصص و مغزهای متفکر و وطنخواه و نیروهای فعال ماهر و استادان و مربیان و معلمان معتقد به اسلام و استقلال کشور.
- ۴- تعمیم سواد و تقویت و بسط روح تفکر و علم آموزی و تحقیق و استفاده از دستاوردها و تجارب مفید دانش بشری برای نیل به استقلال علمی و فرهنگی.
- ۵- حفظ و احیا و معرفی آثار معاصر اسلامی و ملی.
- ۶- نشر افکار و آثار فرهنگی انقلاب اسلامی و ایجاد و تحکیم روابط فرهنگی با کشورهای دیگر به ویژه با ملل اسلامی.

ب - وظایف

- ۱- تدوین اصول سیاست فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران و تعیین اهداف و خط مشیهای آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و اجتماعی کشور.
 - ۲- بررسی مسائل فرهنگی و اجتماعی به منظور حل آنها.
 - ۳- تصویب طرحهای پیشنهادی برای ایجاد زمینه‌های مناسب به منظور مشارکت همه جانبه در تحقق اهداف انقلاب فرهنگی.
 - ۴- تصویب ضوابط تأسیس مؤسسات و مراکز علمی و فرهنگی و تحقیقاتی و فرهنگستانها و دانشگاهها و مراکز آموزشی عالی، و تصویب اساسنامه هر یک و تجدید نظر در اساسنامه مؤسسات مشابه عنداللزوم.
 - ۵- تصویب ضوابط کلی گزینش مدیران، استادان، معلمان و دانشجویان دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی و فرهنگی و مدارس کشور و تعیین مرجع برای گزینش آنان.
- تبصره) نامزد ریاست دانشگاهها را وزاری فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت و درمان و

- آموزش پزشکی برای تأیید به شورا معرفی می‌کنند.
- ۶- سیاستگذاری به منظور ریشه کن کردن بی سوادی.
- ۷- تصویب اصول کلی و سیاستهای توسعه روابط علمی و فرهنگی با کشورهای دیگر.
- ۸- نظارت بر اجرای مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی و ارزیابی نتایج آنها.
- ۹- سیاستگذاری برای نشر کتاب به ویژه کتابهای دانشگاهی.
- ۱۰- تعیین مرجع برای طرح و تدوین و تصویب برنامه‌های فرهنگی، پژوهشی، آموزشی، علمی و تحقیقاتی.

فصل دوم - اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و آموزش عالی و شوراها وابسته به آن

۱-۲- وظایف وزارت فرهنگ و آموزش عالی

- الف - بررسی و ارائه هدفهای اساسی و خط مشیهای کلی و برنامه‌ریزی در همه سطوح آموزشی و پژوهشهای علمی و ایجاد هماهنگی میان آنها.
- ب - تعیین اصول کلی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاهی.
- ج - تعیین ضوابط اساسی آموزشی و پژوهشی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی.
- د - هماهنگ کردن ضوابط سازمانی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی و ضوابط و اصولی کلی مقررات استخدامی اعضای هیئت علمی و همچنین سایر مستخدمین دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی که مشمول قانون استخدام کشوری نیستند، پس از تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور با توجه به نیازها و مقتضیات خاص هر یک از سازمانهای مزبور.
- هـ - هماهنگ کردن ضوابط و اصول کلی مقررات مالی و معاملاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه، در جهت تسهیل فعالیت سازمانهای مزبور با توجه به مقتضیات خاص هر یک.
- و - برنامه‌ریزی جامع توسعه آموزش عالی و پژوهشهای علمی به منظور تربیت نیروی انسانی کاردان و متخصص مورد نیاز کشور.
- ز - تعیین خط مشی کلی در مورد اعزام دانشجویان به خارج و نظارت و سرپرستی بر امر اعزام و تحصیل و بازگشت و به کارگماری دانشجویانی که برای ادامه تحصیل به خارج از کشور می‌روند یا فرستاده می‌شوند.
- ح - اتخاذ تدابیر لازم جهت ترویج علوم و هدایت و ارشاد کوششهای پژوهشی و حمایت از محققان کشور و ایجاد تسهیلات لازم برای فعالیتهای پژوهشی.
- ط - نظارت بر امور دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی و ارزشیابی آنها.
- ی - تعیین ضوابط مربوط به تشخیص ارزش علمی گواهینامه‌های آموزش عالی و پژوهشهای علمی دانشگاهها و مؤسسات علمی خارجی و تعیین ارزش مدارک مذکور.
- ل - ایجاد و اجازه تأسیس، تجهیز و توسعه هر گونه واحد آموزش عالی و یا مؤسسه پژوهشی،

همچنین جلوگیری از ادامه فعالیت و یا انحلال هر یک از آنها طبق تصویب شورای گسترش آموزش عالی. م - همکاری با سازمان برنامه و بودجه در بررسی صورت اعتبارات جاری و عمرانی مورد نیاز دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی که توسط دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی به وزارت علوم و آموزش عالی تسلیم می شود. ن - اداره امور نمایندگی ثابت ایران در یونسکو و امور بورسهایی که از طرف سازمان امور اداری و استخدامی کشور برای دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی تخصیص داده می شود و توسعه و نظارت در روابط علمی بین المللی در سطح آموزش عالی و پژوهشهای علمی.

۲-۲- شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی طبق مصوبه جلسه فوق العاده مورخ ۶۳/۱۱/۲۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی به منظور تحقق سیاستها و خط مشیها و اجرای مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در امر برنامه ریزی و تدوین و تصویب آیین نامه ها و مقررات آموزشی تشکیل گردیده است. وظایف این شورا به شرح زیر است: ۱- برنامه ریزی آموزشی و پژوهشی در سطح آموزش عالی بر اساس مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی و ارائه پیشنهادهای لازم به شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورد خط مشی کلی و سیاستهای آموزشی و پژوهشی و برنامه ریزی درسی تمام مقاطع تحصیلی و رشته های مختلف دانشگاهی و اصلاح، تغییر و بازنگری برنامه های مصوب.

تبصره: برنامه ریزی آموزشی، پژوهشی و درسی دوره های تخصصی گروه پزشکی غیر از دوره های دکترای (پی. اچ. دی) کماکان بر عهده شورای آموزش پزشکی و تخصصی است.

۲- تهیه و تصویب آیین نامه های آموزشی و پژوهشی، و تدوین آیین نامه های داخلی گروه های برنامه ریزی، کمیسیونها و کمیته های تخصصی وابسته، تغییر و اصلاح آیین نامه ها.

۳- تدوین ضوابط بررسی صلاحیت علمی داوطلبان استخدام در هیئت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور و تصویب آیین نامه های آن.

۴- بررسی صلاحیت علمی متقاضیان عضویت هیئت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که دارای هیئت ممیزه نیستند.

تبصره: بررسی صلاحیت علمی متقاضیان عضویت هیئت علمی دانشگاههایی که دارای هیئت ممیزه هستند، مطابق ضوابط، توسط هیئت ممیزه دانشگاه صورت می گیرد.

۵- تعیین نوع مدرک تحصیلی، جنسیت قابل پذیرش، نوع و میزان نقص عضو مؤثر، مواد امتحانی و ضرایب آن، ضوابط گزینش علمی و شرایط اختصاصی در آزمونهای ورودی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی.

۶- تعیین عناوین رشته ها و مقاطع تحصیلی (کاردانی، کارشناسی، مهندسی، کارشناسی ارشد و دکترا)

۷- ایجاد رشته ها و دوره های آموزشی و پژوهشی در سطح آموزش عالی، بررسی، حذف یا ادغام رشته ها و گرایشهای تحصیلی در مقاطع مختلف دانشگاهی.

۸- تعیین و تصویب ضوابط تشکیل گروه های برنامه ریزی و کمیته های تخصصی و ایجاد، حذف یا

ادغام کمیته‌ها و کمیسیونهای وابسته.

۲-۳- شورای گسترش آموزش عالی

الف - هدف

اخذ تصمیم درباره درخواستهای مربوط به ایجاد یا توسعه مؤسسات آموزش عالی در کشور - اعم از دولتی یا آزاد - یا انحلال مؤسسات مزبور.

۲-۴- ستاد تحصیلات تکمیلی

الف - هدف

هدف از تشکیل این ستاد، کمک به گسترش و تقویت دوره‌های تحصیلات تکمیلی و رفع مشکلات و تنگناهای موجود در زمینه اداره و توسعه این دوره‌هاست.

ب - وظایف

- ۱- بررسی و ارائه سیاستهای دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاهها.
- ۲- ارزیابی تشکیلات تحصیلات تکمیلی در دانشگاهها و ارائه پیشنهاد به مراجع ذی ربط.
- ۳- تعیین معیارهای توزیع بودجه‌های ارزی و ریالی خاص تحصیلات تکمیلی.
- ۴- بررسی مشکلات و تنگناهای توسعه و اداره دوره‌های تحصیلات تکمیلی و ارائه راه‌حلهای مناسب برای آنها.
- ۵- بررسی و پیشنهاد اصلاح آیین‌نامه‌های آموزشی دوره‌های تحصیلات تکمیلی به منظور بهبود کیفیت آموزش و پژوهش و نیز پیشنهاد آیین‌نامه‌های خاص حسب مورد.
- ۶- بررسی و تصویب برنامه‌هایی برای تشویق اساتید و دانشجویان فعال دوره‌های تحصیلات تکمیلی در چارچوب ضوابط و مقررات آموزش عالی.
- ۷- بررسی و تصویب شاخصهای کیفی تحصیلات تکمیلی.
- ۸- پیشنهاد نحوه نظارت و ارزیابی دوره‌های تحصیلات تکمیلی و همکاری در انجام آن.
- ۹- بررسی و پیشنهاد اعتبارات متمرکز سالانه تحصیلات تکمیلی به مراجع ذی ربط.
- ۱۰- بررسی مشکلات معیشتی - رفاهی دانشجویان دوره‌های تکمیلی و ارائه راه‌حل برای آن.
- ۱۱- بررسی و اتخاذ در ارتباط با سایر مواردی که از سوی رئیس ستاد ارجاع می‌شود.

۲-۵- شورای عالی آموزشهای علمی - کاربردی

الف - اهداف

آموزشهای علمی - کاربردی به آموزشهایی اطلاق می‌شود که به قصد ارتقای دانش افراد و ایجاد مهارتهای لازم و به فعالیت درآوردن استعدادهای نهفته در ایشان تعلیم داده می‌شود و دانش‌آموختگان را برای احراز شغل، حرفه و کسب کار، در مشاغل گوناگون آماده می‌کند و توانایی آنان را برای انجام کاری که به آنان محول شده است تا سطح مطلوب افزایش می‌بخشد. هدف از این آموزشها تربیت افرادی است که در کلیه سطوح برای بخشهای مختلف صنعت، کشاورزی و خدمات به آنان نیاز است.

ب-وظایف

- الف - تصویب سیاستهای مربوط به توسعه و تقویت آموزشهای علمی - کاربردی.
- ب - تصویب شیوه سرمایه گذاری و میزان مشارکت بخشهای مختلف برای توسعه این آموزشها و نحوه تأمین اعتباراتی که برای اجرای مصوبات مورد نیاز است.
- ج - بررسی سیاستهای تربیت و تأمین متخصصان مورد نیاز مراکز آموزش علمی - کاربردی
- د - تصویب سیاستهای عمومی پذیرش دانشجو.
- ح - ایجاد هماهنگی در فعالیتهایی که از طرف وزارتخانه‌ها و نهادهای مختلف در زمینه این آموزشها انجام می‌گیرد.
- و - بررسی و تصویب پیشنهادهای لازم برای پشتیبانی از این آموزشها.
- ز - تعیین شیوه‌هایی که برای بالا بردن جایگاه و منزلت اجتماعی و فرهنگی آموزشهای علمی - کاربردی لازم است.
- چ - بررسی و مطالعه برنامه‌های آموزشهای علمی - کاربردی به منظور متناسب کردن این برنامه‌ها و همچنین دانش فنی با شرایط فرهنگی و نیازهای واقعی جامعه.
- و - بررسی گزارشی که سالانه در خصوص پیشرفت آموزشهای علمی کاربردی تهیه می‌شود.

فصل سوم - وظایف هیئتهای امانا و دانشگاهها و موسسات آموزش عالی

۱-۳- هیئتهای امانا

وظایف و اختیارات

- الف - تصویب آیین نامه داخلی.
- ب - تصویب سازمان اداری مؤسسه بر اساس ضوابطی که به پیشنهاد وزارتخانه‌های مربوط با هماهنگی سازمان امور اداری و استخدامی به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی خواهد رسید.
- ج - بررسی و تصویب بودجه مؤسسه که از طرف رئیس مؤسسه پیشنهاد می‌شود.
- د - تصویب بودجه تفضیلی مؤسسه.
- ح - تصویب حسابها و ترازنامه سالانه مؤسسه
- و - تصویب نحوه وصول درآمدهای اختصاصی و مصرف آن.
- ز - تعیین حسابرس و خزانه‌دار برای مؤسسه
- چ - کوشش برای جلب کمکهای بخش خصوصی و عواید محلی اعم از نقدی، تجهیزاتی، ساختمانی
- با رعایت ضوابط مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی
- ط - تصویب آیین نامه‌های مالی و معاملاتی که بر حسب مورد پس از تأیید وزارتخانه مربوط قابل اجرا می‌باشد.
- ی - پیشنهاد میزان فوق العاده‌های اعضای هیئت علمی و غیر هیئت علمی (کارشناسان و تکنسینها) که بر حسب مورد پس از تأیید وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قابل اجرا می‌باشد.

ک - تعیین نحوه اداره واحدهای تولیدی، خدماتی، کارگاهی و بهداشت و درمانی مؤسسه چهارچوب ضوابطی که به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ل - تعیین میزان پرداخت حق التحقیق، حق التدریس، حق الزحمه، حق التألیف و نظایر آن.

ن - تصویب مقررات استخدامی اعضای هیئت علمی مؤسسه که به منظور هماهنگی پس از تأیید وزارتخانه مربوط قابل اجرا خواهد بود.

۲-۳- دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی

وظایف رئیس و هیئت رئیسه

الف - نظارت بر حسن اجرای امور آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، دانشجویی، اداری، مالی و عمرانی امور خدمات علمی و کلیه ارتباطات داخلی و بین المللی دانشگاه و هماهنگی واحدهای مختلف و پاسخگویی به مراجع ذی صلاحیت.

ب - تعیین خط مشی اجرایی دانشگاه در قالب سیاستهای علمی، آموزشی و پژوهشی.

ج - هدایت فعالیتهای فرهنگی، آموزشی، پژوهشی، اداری، مالی و عمرانی دانشگاه.

د - ارائه گزارش سالانه دانشگاه به هیئت امنا.

ح - نظارت بر حسن اجرای فعالیتهای جاری دانشگاه و پیگیری اشکالات و تخلفات احتمالی و ارجاع آنها به مقامات ذی صلاحیت.

و - مسؤولیت امور مالی و اداری دانشگاه در حدود مقررات مصوب.

ز - نصب و عزل اعضای هیئت رئیسه و رؤسای دانشکدهها، مؤسسات، واحدهای وابسته و مدیران گروههای آموزشی.

ک - ارائه پیشنهاد همکاریهای علمی با سایر مؤسسات آموزشی یا پژوهشی داخلی و خارجی به شورای دانشگاه.

ل - نمایندگی حقوقی دانشگاه نزد مراجع ذی صلاحیت.

م - نظارت بر امور انضباطی دانشگاه در چهارچوب ضوابط و مقررات.

ج - فراهم کردن زمینههای اجرایی مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی و آیین نامهها و بخشنامههای صادر شده از سوی وزارت.

و - پیشنهاد نمودار تشکیلاتی و اصلاحات اداری لازم برای اداره امور داخلی دانشگاه به هیئت امنا.

س - بررسی و ارزیابی نحوه اجرای تصمیمات هیئت رئیسه و نظارت بر عملکرد واحدهای دانشگاه.

ش - فراهم کردن زمینه مردمی کردن دانشگاه و کمک به خودکفایی دانشگاه و واحدهای وابسته.

ذ - ایجاد هماهنگی لازم بین حوزههای مختلف معاونتها.

ر - بررسی آیین نامههای اداری و مالی و معاملاتی.

فصل چهارم - جمع بندی

بررسی هدفها و وظایف مراکز و شوراهای دخیل در امر برنامه ریزی و سیاستگذاری آموزش عالی نشان

می‌دهد که در این زمینه تداخل وظایف بین مراکز و شوراهای موجود وجود دارد. برای نمونه ارائه هدفهای اساسی و خط مشیهای کلی آموزشی و پژوهشی هم در وظایف مصوب وزارت فرهنگ و آموزش عالی آمده است و هم در وظایف مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی.

در این رابطه پیشنهاد می‌شود بین وظایف شورای انقلاب فرهنگی و وزارت فرهنگ و آموزش عالی در خصوص برنامه‌ریزی و سیاستگذاری آموزش عالی تفکیک لازم صورت گیرد. همچنین شورای گسترش آموزش عالی، شورای عالی آموزشهای علمی-کاربردی و نیز ستاد تحصیلات تکمیلی در شورای عالی برنامه‌ریزی ادغام شده و به عنوان کمیته‌های کاری این شورا فعالیت نمایند.